

KODEKS NOVINARA I NOVINARKI SRBIJE

SADRŽAJ

PREAMBULA

1

<i>I ISTINITOST IZVEŠTAVANJA</i>	<i>2</i>
<i>II NEZAVISNOST OD UTICAJA</i>	<i>4</i>
<i>III ODGOVORNOST NOVINARA/NOVINARKI</i>	<i>5</i>
<i>IV SUKOB INTERESA</i>	
<i>7</i>	
<i>V POŠTOVANJE DOSTOJANSTVA</i>	<i>10</i>
<i>VI POŠTOVANJE I ZAŠTITA PRIVATNOSTI</i>	<i>12</i>
<i>VII KORIŠĆENJE ČASNIH SREDSTVA</i>	<i>13</i>
<i>VIII ODNOS PREMA IZVORIMA</i>	<i>14</i>
<i>IX POŠTOVANJE AUTORSTVA</i>	<i>16</i>
<i>X ZAŠTITA NOVINARA/NOVINARKI</i>	<i>17</i>

PREAMBULA

UNS i NUNS ovaj Kodeks donose kao etički standard profesionalnog postupanja novinara/novinarki.

Dužnost je novinara/novinarki da slede profesionalne i etičke principe sadržane u Kodeksu i da se suprotstave pritiscima da te principe prekrše.

Kodeks preporučuje solidarnost sa kolegama/koleginicama u odbrani slobode govora, medijske autonomije i kada su ugroženi profesionalni standardi koje propisuje ovaj Kodeks.

Profesionalni i etički standardi definisani u ovom Kodeksu teže podizanju kvaliteta i ugleda novinarske profesije, propagiraju zalaganje za slobodu mišljenja, govora i izražavanja, kao i za nezavisnost medija.

Novinari/novinarke koji/koje krše načela ovog Kodeksa ne mogu da računaju na podršku novinarskih udruženja i kolega.

Mediji su dužni da interes javnosti za potpunim, blagovremenim i istinitim informisanjem stave iznad svih drugih interesa. U kontekstu ovog Kodeksa, javni interes podrazumeva objavljivanje svih važnih informacija koje su građanima/građankama od pomoći pri formiranju suda/mišljenja o pojavama i događajima.

Novinari/novinarke i urednici/urednice odgovorni/odgovorne su javnosti i rukovode se opštim, a ne parcijalnim ekonomskim, političkim i drugim interesima.

Za primenu ovog Kodeksa odgovorni su i urednici/urednice, vlasnici/vlasnice i izdavači.

I ISTINITOST IZVEŠTAVANJA

1. Obaveza je novinara/novinarki da tačno, nepristrasno, potpuno i blagovremeno izveste o događajima od javnog interesa, držeći se novinarskih standarda koje propisuje Kodeksa novinara/ novinarki Srbije.

Smernice:

a) Novinari/novinarke moraju sa dužnom pažnjom da provere sve činjenice, da konsultuju relevantne izvore i da nepristrasno izveštavaju o svim važnim događajima, a posebno o političkim, društvenim, kulturnim i drugim temama o kojima postoje suprotstavljeni stavovi u javnosti.

b) Novinari/novinarke su dužni/dužne da iznose tačne i proverene informacije i da ih saopštavaju u odgovarajućem kontekstu.

c) Novinari/novinarke ne smeju odlagati objavljivanje bitnih informacija, osim zbog neophodne provere tačnosti.

2. Pravo je medija da imaju različite uređivačke koncepcije, ali je obaveza novinara/novinarke i urednika/urednica da prave jasnu razliku između činjenica koje prenose i komentara, pretpostavki i nagađanja.

Smernice:

a) Mediji koji prenose agencijske vesti snose odgovornost za ono što objavljuju. Ukoliko je agencija navedena kao izvor informacije, skraćivanje ili dopuna te informacije ne sme da promeni elementarno značenje i kontekst.

b) Prilikom objavljivanja rezultata ispitivanja javnog mnjenja, mora se navesti: naziv agencije koja je sproveda ispitivanje, naručilac ispitivanja, uzorak i period u kojem je ispitivanje obavljeno.

c) Novinari/novinarke nisu obavezni/obavezne da intervjuisanoj osobi omoguće autorizaciju teksta ili izjave. Ukoliko se odobri autorizacija, intervjuisana osoba nema pravo da menja novinarska pitanja i smisao svojih odgovora.

d) Redakcijska obrada saopštenja ne sme da izmeni činjenice, kontekst u kojem su upotrebljene, niti njihov smisao. Isti standard se odnosi i na sadržaje preuzete iz drugih medija ili sa internet strana, kao i na sadržaje koji su generisali korisnici.

3. Sa novinarstvom je nespojivo objavljivanje neosnovanih optužbi, kleveta i glasina, kao i sadržaja čiji autor/autorka nije poznat/poznata ili njegov/njen identitet nije proverljiv.

Smernice:

a) U slučaju da novinar/novinarke proceni da je objavljivanje nepotvrđene informacije ili nagađanja u javnom interesu dužan/dužna je da jasno i nedvosmisleno naglasi da informacija nije potvrđena.

4. Prećutkivanje činjenica koje mogu bitno da utiču na stav javnosti o nekom događaju jednako je njihovom namernom iskrivljavanju ili iznošenju neistina.

Smernice:

a) Ukoliko su izvori informacija predstavnici/predstavnice političkih stranaka, pojedinaca i kompanija, taj podatak mora da se navede, jer je moguć njihov direktan ili indirektan uticaj na objektivnost izveštavanja.

b) Nije dozvoljeno objavljivanje izmišljene komunikacije, kao ni izmena i potonje objavljivanje komunikacije (elektronske pošte, SMS-a, objava sa društvenih mreža, platformi za komunikaciju ili drugih kanala komunikacije), koja menja njeno izvorno značenje, kontekst, smisao i prikaz.

c) Antidatiranje i naknadna izmena vremena objave sadržaja (backdate) nije dozvoljeno.

5. Naslov teksta/priloga ne sme da bude u suprotnosti sa suštinom teksta/priloga.

Smernice:

a) Mediji treba da se uzdrže od korišćenja „mamac” naslova i naslova koji generalno odgovaraju sadržaju teksta, ali su preterano naglašeni ili senzacionalistički.

II NEZAVISNOST OD UTICAJA

1. Novinari/novinarke i urednici/urednice treba da se suprotstave svakom pritisku na slobodu novinarskog rada, kao i svakom vidu cenzure.

Smernice:

a) Novinari/novinarke/ urednici/urednice treba da izveste javnost o pritiscima koji ugrožavaju slobodu informisanja i nezavisnost medija.

b) Urednici/urednice su dužni/dužne da zaštite novinare/novinarke od svakog oblika cenzure i pritiska koji su im poznati, bez obzira da li oni potiču od izdavača, vlasnika/vlasnice, države, interesnih grupa ili zainteresovanih strana.

c) Autocenzura se smatra kršenjem profesionalnih i etičkih normi.

d) Uredničke intervencije ne smeju da izmene činjenice, kontekst i stavove novinara/novinarki koji/koje potpisuju tekst/prilog.

e) U slučaju da urednici/urednice izmene činjenice, kontekst i stavove iznesene u tekstu/prilogu, novinari/novinarke imaju pravo da tekst ne potpišu.

2. Ekonomski i politički interesi izdavača ne smeju da utiču na uređivačku politiku na način koji bi za posledicu imao netačno, pristrasno, nepotpuno i neblagovremeno informisanje javnosti.

Smernice:

- a) Ukoliko se izveštava o pojedincima i kompanijama koje imaju vlasnički udeo u mediju, novinari/novinarke, urednici/urednice obavezni su da navedu tu činjenicu.
- b) Ukoliko izdavači medija imaju vlasnički udeo u organizaciji ili kompaniji o kojoj se izveštava, novinari/novinarke, urednici/urednice obavezni su da navedu tu činjenicu.
- c) Moguće dejstvo objavljene informacije na medij ili vlasnika/vlasnicu medija ne sme da utiče na odluku o njenom objavljivanju.
- d) Zalaganje za bilo koju političku stranku ili opciju nespojivo je s novinarskom profesijom.
- e) Saopštenja političkih stranaka ili drugih interesnih grupa moraju da budu jasno označena.

3. Novinari/novinarke/ urednici/urednice ne smeju da pristanu da u bilo kojoj novinarskoj formi plasiraju bilo kakav oblik komercijalnog oglašavanja ili političke propagande.

Smernice:

- a) Političko i komercijalno oglašavanje, (uključujući i humanitarne akcije ako se njima reklamira neko pravno lice), mora da bude jasno označeno nazivom: politički marketing, oglas, promotivni sadržaj i slično.
- b) Novinari/novinarke neće stavljati svoj potpis ispod komercijalnog oglašavanja ili političke propagande.
- c) Novinari/novinarke su dužni da budu posebno pažljivi kada koriste saopštenja za javnost, tekstove i druge materijale PR i marketinških agencija, budući da oni primarno imaju svrhu da za klijente (direktno ili indirektno) obezbede besplatan i povoljan publicitet.

III ODGOVORNOST NOVINARA/NOVINARKI

- 1. Novinari/novinarke su dužni da rade u javnom interesu i da, u skladu sa profesionalnim normama, objavljuje činjenice neophodne građanima da donose informisane odluke.**
- 2. Novinari/novinarke neguju kulturu i etiku javne reči, ne koriste govor mržnje, agresivnu retoriku ili retoriku koja može podsticati na diskriminaciju ili agresivno ponašanje.**

3. Novinari/novinarke su, pre svega, odgovorni javnosti. Tu odgovornost ne smeju da podrede interesima drugih, a posebno ne interesima izdavača, korporacija, vlada i drugih državnih organa.

Smernice:

a) Novinari/novinarke ne smeju da prenose ono što nije u skladu sa Kodeksom novinara i novinarki Srbije.

4. Urednici/urednice su odgovorni/odgovorne za celokupni sadržaj medija.

a) Sadržaj medija obuhvata tekstove, fotografije, audio i video zapise, karikature, kao i oglase, dodatke i komentare čitalaca, uključujući i sve sadržaje i komentare na zvaničnim nalogima medija na društvenim mrežama.

b) Mediji su dužni da objave kako funkcioniše njihov sistem moderacije korisničkog sadržaja (komentara), bez obzira na vrstu moderacije (prethodna ili naknadna) i da uspostave jasna pravila o tome koji sadržaji nisu dozvoljeni na njihovim stranama.

5. Novinari/novinarke su dužni/dužne da poštuju pravo pretpostavke nevinosti i ne smeju nikoga proglasiti krivim do izricanja pravosnažne sudske presude.

Smernice:

a) Novinari/novinarke i urednici/urednice su dužni da poštuju pravo pretpostavke nevinosti i da štite privatnost i identitet osumnjičenih ili počinitelaca, čak i u slučaju priznanja krivice, osim u slučajevima gde preovlađuje javni interes.

b) Ukoliko žrtva nekog krivičnog dela pristane na razgovor, novinari/novinarke ne smeju da, na osnovu tog razgovora, otkriju identitet žrtve ili eventualnog počinioca/počiniteljke.

c) Novinari/novinarke moraju da imaju u vidu i mogućnost lažnih optužbi, pa u izveštavanju treba jasno da naznače da se pozivaju na navode koji još nisu dokazani.

d) Novinari/novinarke ne smeju da retraumatizuju žrtve (sekundarna viktimizacija) iznošenjem detalja koji ih dodatno povređuju.

6. Urednici/urednice poštuju pravo na odgovor i ispravku i dužni/dužne su da ih blagovremeno objave.

Smernice:

a) Mediji su dužni da, bez odlaganja, objave tačnu i potpunu informaciju, čak i ako su nehotice plasirali informaciju za koju se naknadno ispostavilo da je neosnovana optužba, glasina, uvreda ili kleveta.

b) Ako se u objavljenom tekstu izmene materijalne činjenice, to mora biti jasno naznačeno.

c) Ukoliko se sadržaj u potpunosti ukloni, medij je dužan da o tome obavesti čitaoce.

7. Mediji moraju da na transparentan, odgovoran i srazmeran način koriste veštačku inteligenciju u stvaranju sadržaja i u celini su odgovorni za ovako objavljeni sadržaj. Mediji su dužni da obaveste javnost da je medijski sadržaj kreiran korišćenjem alata zasnovanih na veštačkoj inteligenciji.

a) Korišćenje veštačke inteligencije koje značajno utiče na obradu novinarskog sadržaja mora biti jasno označeno i ne sme da dovodi javnost u zabludu.

b) Sadržaj u čijem je kreiranju korišćena veštačka inteligencija, bez obzira u kojoj fazi prikupljanja, obrade ili distribucije, mora biti pod uredničkom kontrolom i u skladu sa Kodeksom novinara i novinarki Srbije.

c) U izveštavanju o aktuelnim događajima sadržaj mora biti označen tako da se jasno razlikuje sintetički (generisan ili značajno obrađen alatima veštačke inteligencije) od autentičnog sadržaja koji je nastao neposrednim novinarskim pokrivanjem događaja.

IV SUKOB INTERESA

1. Novinari/novinarke ne smeju da primaju ili traže materijalnu ili neku drugu korist za prikupljanje, objavljivanje, odlaganje ili sprečavanje prikupljanja ili objavljivanja informacija.

Smernice:

a) Novinari/novinarke/ i urednici/urednice ne smeju da prodaju podatke, dokumenta, audio/video zapise i druge radne materijale koje su dobili/dobile u svrhu medijskog izveštavanja. Ovakvi materijali ne smeju da se ustupaju drugim medijima bez saglasnosti izvora.

b) Preporučuje se da materijali dobijeni od izvora ostanu u posedu redakcija ili dokumentacionih centara medija za koje novinar/novinarke/ i urednici/urednici izveštavaju.

2. Novinari/novinarke su obavezni/obavezne da odbiju poklon ukoliko se može sa razlogom pretpostaviti da je poklon povezan sa obavljanjem njihove profesije i da može uticati na objektivnost u radu. Novinari/novinarke su obavezni/obavezne da prijave redakciji nuđenje ili dobijanje poklona u vezi sa obavljanjem novinarskog posla.

Smernice:

a) Prihvatanje poklona dozvoljeno je samo u slučajevima kada je reč o propagandnom materijalu (olovke, notesi, kačketi i slično) ili predmetima neznatne materijalne vrednosti.

3. Ukoliko su pojedinac ili organizacija platili putne troškove novinarima/novinaricama/urednicima/urednicama/redakciji, ta činjenica mora da se navede u tekstu/prilogu.

Smernice:

a) Ukoliko se izveštava o temama koje su deo studijskog putovanja, profesionalnog usavršavanja ili stipendije, a koje organizuju i plaćaju državni organi, međunarodne i domaće nevladine organizacije i fondacije, političke stranke, kompanije i slično, to mora da bude nedvosmisleno navedeno u tekstu/prilogu.

4. Novinari/novinarke ne izveštavaju o temama u kojima imaju privatni (lični ili grupni) interes.

Smernice:

a) Ukoliko novinari/novinarke imaju i lični interes, mogu da izveštavaju o temi koja je od javnog interesa, npr. novinar/novinarica koji/koja živi u jednom delu grada piše tekst o potrebi da se u tom delu grada izgradi nova škola.

5. Novinari/novinarke bi trebalo da učine sve da izbegnu situacije koje bi mogle da dovedu do sukoba interesa i koje bi mogle da ih navedu da kompromituju svoj ugled ili ugled profesije. Novinari/novinarke koji/koje ne mogu da izbegnu sukob interesa dužni/dužne su da bez odlaganja o tome obaveste urednika/urednicu.

Smernice:

a) Novinari/novinarke ne bi trebalo da izveštavaju ili da iznose stavove o ljudima s kojima su u bliskom krvnom srodstvu, braku, kao i bližim porodičnim ili prijateljskim odnosima.

b) Novinari/novinarke/ i urednici/urednice ne bi trebalo da izveštavaju o temama u kojima imaju lični, politički ili komercijalni interes, npr. kao članovi/članice upravnog, nadzornog ili poslovnog odbora kompanije/organizacije/kluba i slično.

c) Novinari/novinarke ne bi trebalo da se bave sektorom u kojem članovi (bliži i dalji) njihovih porodica ili bliski prijatelji/prijateljice imaju moć odlučivanja.

6. Sa novinarskom profesijom nespojiv je rad u PR i marketinškim agencijama, agencijama za lobiranje, državnim organima i institucijama, kao i u političkim partijama.

Smernice:

- a) Učešće u političkoj, izbornoj ili medijskoj kampanji i događajima koje organizuju političke stranke, kompanije i slično, ne sme da se obavlja istovremeno s novinarskim/uredničkim poslom.
- b) Politička aktivnost članova/članica porodice novinara/novinarki/ i urednika/urednica takođe može da uzrokuje sukob interesa.
- c) Sa novinarskom profesijom nespojiv je rad u kontraobaveštajnim, obaveštajnim i drugim bezbednosnim službama.

7. Novinari/novinarke ne smeju biti ni u kakvoj vrsti poslovnih odnosa sa subjektima čije aktivnosti pokrivaju.

Smernice:

- a) Novinari/novinarke ne smeju da pišu o privrednim društvima od čijeg poslovnog uspeha zavisi njihov ili interes njihove (bliže i dalje) porodice ili prijatelja. Ukoliko takav interes postoji, novinari/novinarke su dužni/dužne da, po dobijanju zadatka, o tome obaveste urednika/urednicu.
- b) Novinari/novinarke ne smeju da izveštavaju o akcijama koje poseduju ili kojima nameravaju da trguju.

V POŠTOVANJE DOSTOJANSTVA

1. Novinari/ novinarke ne smeju da diskriminišu, između ostalog, na osnovu rase, pola, roda, starosti, ličnih svojstava, seksualne orijentacije, jezika, vere, političkog i drugog mišljenja, nacionalnog ili društvenog porekla.

Smernice:

- a) Pripadnost određenoj etničkoj, političkoj, ideološkoj ili nekoj drugoj grupi, kao i bračno stanje, versko opredeljenje, društveno poreklo, navodi se samo u slučajevima kada je taj podatak neophodan za puno razumevanje konteksta događaja o kojem se izveštava.

b) Novinari/novinarke moraju da izbegavaju fraze koje imaju šovinističke, seksističke ili na bilo koji drugi način diskriminatorne konotacije.

c) Novinari/novinarke treba da koriste rodno osetljiv jezik, da se trude da ravnomerno uključe sagovornike/sagovornice različitih grupa relevantnih za temu (rod, etničko poreklo, starosno doba, seksualna orijentacija) i da odgovorno pristupaju različitostima u društvu.

2. Novinari/novinarke su dužni/dužne da poštuju i štite prava i dostojanstvo dece, žrtava zločina, osoba sa invaliditetom i drugih osetljivih grupa.

a) Maloletnici/maloletnice se, po pravilu, mogu intervjuisati jedino u prisustvu ili uz saglasnost roditelja, odnosno staratelja.

b) U slučaju nestanka ili otmice deteta novinari/novinarke, u skladu sa zakonom, mogu objaviti identitet i sliku deteta. Po prestanku potrebe za jasnom identifikacijom, potrebno je da mediji odmah uklone objavljene podatke i fotografije.

3. Novinari/novinarke poštuju princip nenanošenja štete ugledu i dostojanstvu ličnosti i ne učestvuju u širenju neistina ili kontinuiranom zlonamernom narušavanju reputacije osoba o kojima izveštavaju.

4. Novinari/novinarke ne smeju da zloupotrebe emocije drugih ljudi, njihovo neznanje ili nedovoljnu sposobnost rasuđivanja.

Smernice:

a) Novinari/novinarke moraju da imaju u vidu da sagovornici nisu uvek svesni moći medija i posledica koje njihove izjave mogu da imaju po njih lično, kao i po ljude o kojima govore.

b) U izveštavanju o događajima koji uključuju lični bol i šok, novinari/novinarke uzimaju izjave samo kad za to postoji javni interes i u tim slučajevima svoja pitanja prilagođavaju tako da odražavaju duh saosećanja i diskrecije.

c) Fotoreporter/fotoreporterke i snimatelji/snimateljke dužni/dužne su da se prilikom fotografisanja i snimanja žrtava nesreća i zločina ophode sa obzirom i saosećanjem.

5. Novinari/novinarke ne izveštavaju sa sahrana, osim u slučaju visoko pozicioniranih javnih ličnosti.

a) Novinari/novinarke ne treba da izveštavaju o samoubistvima osoba koje nisu javne ličnosti, kako bi se izbeglo kopiranje dela. Novinari/novinarke treba da budu uzdržani i kada izveštavaju o samoubistvima javnih ličnosti i da to čine samo kada za tim postoji javni interes.

6. Novinari/novinarke ne smeju da podstiču strahove ili neutemeljene nade javnosti.

VI POŠTOVANJE I ZAŠTITA PRIVATNOSTI

1. Novinari/novinarke poštuju privatnost ljudi o kojima pišu.

a) Prilikom izveštavanja o nesrećama i krivičnim delima nije dozvoljeno objavljivanje imena i fotografija žrtava ili počinilaca koje ih jasno identifikuju. Nije dozvoljeno ni objavljivanje bilo kakvih podataka koji bi indirektno mogli da otkriju identitet bilo žrtava, bilo počinilaca, pre nego što nadležni organ to zvanično saopšti.

b) Čak i ukoliko nadležni državni organi objave podatke koji spadaju u domen privatnosti počinilaca ili žrtava, mediji tu informaciju ne smeju da prenose. Greška ili loša komunikacijska praksa državnih organa ne podrazumeva dozvolu za kršenje Kodeksa novinara i novinarki Srbije.

c) Privatni podaci i zapisi, uključujući i privatne fotografije, video i druge zapise objavljene na društvenoj mreži ili drugoj platformi, moguće je objavljivati samo uz prethodnu saglasnost te osobe ili njenih zastupnika, osim u slučajevima kada javni interes preteže nad pravom na privatnost ili kada ih je ta osoba namenila javnosti.

d) Ako se u okviru privatnih podataka i zapisa jedne osobe pominju ili nalaze privatni podaci ili zapisi drugih osoba (na primer, tagovi na društvenim mrežama) mediji su dužni da sakriju njihov identitet, osim u slučaju da i za to postoji javni interes, koji preteže nad pravom na privatnost.

2. Javne ličnosti uživaju niži nivo zaštite privatnosti.

Smernice:

a) Javne ličnosti su osobe koje obavljaju javnu funkciju i/ili koriste javne resurse. U širem smislu, javne ličnosti su osobe koje imaju neku ulogu u javnom životu, bez obzira da li je u pitanju politika, ekonomija, umetnost, sport, mediji, nauka, zabava ili neka druga oblast.

b) Podaci iz privatnog života javnih ličnosti objavljuju se samo ukoliko je to u javnom interesu, ukoliko imaju direktne posledice na više ljudi, u suprotnosti su s duhom funkcije koju ta ličnost obavlja ili idejama koje javno zastupa.

3. Novinari/novinarke su obavezni da osiguraju da dete ne bude ugroženo ili izloženo riziku zbog objavljivanja njegovog imena, fotografije ili snimka sa njegovim likom, mestom stanovanja, zajednicom u kojoj živi ili prepoznatljivom okolinom.

Smernice:

a) Informacije dobijene od policije, zdravstvenih, obrazovnih, socijalnih ustanova ili zaposlenih u njima, a koje direktno ili indirektno upućuju na identitet maloletnika/maloletnica, ne smeju da budu objavljene.

4. Urednici/urednice medija mogu ukloniti ime i podatke o ličnosti sa onlajn medija na zahtev osobe čija su prava povređena, pod uslovom da objavljivanje tih podataka nije u javnom interesu ili ne preteže nad zaštitom privatnosti.

Smernice:

a) Pri odlučivanju, urednici/urednice uzimaju u obzir prirodu i aktuelnost teme, kao i značaj i društveni položaj osobe o kojoj se izveštava.

b) Ako podaci više nisu aktuelni i nisu od naučnog i/ili istorijskog značaja, urednici/urednice ih mogu ukloniti zadržavajući medijski sadržaj.

c) U slučaju da urednici/urednice odluče da u potpunosti uklone sadržaj zbog zahteva za brisanje podataka, dužni su da na jasan i nedvosmislen način obaveste javnost o tome.

VII KORIŠĆENJE ČASNIH SREDSTAVA

1. U prikupljanju podataka, fotografija, dokumenata, zvučnih i video zapisa i njihovom objavljivanju novinari/novinarke moraju da koriste samo časna sredstva.

Smernice:

a) Novinari/novinarke i urednici/urednice ne smeju da objavljuju materijale pribavljene uz pomoć skrivenih kamera, prislušnih uređaja, odnosno neovlašćenim prisluškivanjem ili snimanjem, izuzev kada se time štiti javni interes, npr. objavljivanje informacija o ugroženosti života i zdravlja stanovništva, korupciji, zloupotrebi položaja i slično. Ovakav izuzetak primenjuje se u skladu sa pravilima koja propisuje ovaj Kodeks.

b) Novinari/novinarke ne treba da nastave sa postavljanjem pitanja, telefoniranjem, fotografisanjem ili snimanjem privatnog lica pošto su zamoljeni/ zamoljene da odustanu.

2. Pravo je novinara/novinarki da u odnosu prema državnim i drugim institucijama kontinuirano postavljaju pitanja za koja smatraju da su od javnog interesa, čak i ako su zamoljeni da to prekinu.

3. Novinari/novinarke se u prikupljanju informacija ne smeju služiti iznudom, pretnjom i proganjanjem izvora informacija, ali ni podmićivanjem ili obećavanjem protivusluga.

4. Novinari/novinarke su dužni/dužne da se predstave sagovorniku i da navedu medij za koji rade, izuzev ako je drugačije postupanje u javnom interesu i kada se to čini u skladu sa pravilima koja propisuje ovaj Kodeks.

Smernice:

a) Prikriivanje identiteta novinara/novinarki može se primeniti samo kao krajnje sredstvo pribavljanja podataka ili informacija od izuzetnog javnog interesa, ukoliko su bezuspešno primenjeni drugi metodi i ukoliko se podaci ne mogu pribaviti na drugi način.

b) U slučaju prikriivanja identiteta novinara/novinarki, neophodno je da o tome budu obavešteni urednici/urednice.

VIII ODNOS PREMA IZVORIMA

1. Novinari/novinarke su dužni/dužne da poštuju zahtev izvora za anonimnošću. Anonimnost treba omogućiti samo izvorima koji mogu da pruže važne podatke ili informacije iz prve ruke, odnosno dokumenta od javnog interesa.

2. Izmišljanje neimenovanih izvora je težak prekršaj Kodeksa novinara i novinarki Srbije.

Smernice:

a) Neimenovani izvori koriste se isključivo ako nema drugog načina da se dođe do podataka ili informacija od izuzetnog javnog značaja.

b) Ukoliko izvor informacija zahteva da novinar/novinarica njegov identitet ne otkrije ni uredniku/urednici, ovakav zahtev novinar/novinarica može da odbije.

3. Novinari/novinarke su dužni/dužne da konsultuju što više izvora

Smernice:

a) Novinari/novinarke su dužni/dužne da konsultuju najmanje dva nezavisna izvora koji će dobijene podatke ili informacije da potvrde ili ospore.

b) Dva međusobno nezavisna izvora posebno su poželjna u slučaju postojanja indicije da zvaničan izvor daje nepotpune i/ili netačane podatke ili Informacije.

4. Novinari/novinarke ne smeju slepo da veruju izvoru. Novinari/novinarke moraju da vode računa o tome da izvori često slede svoje interese ili interese društvenih grupa kojima pripadaju i prilagođavaju iskaze tim interesima.

Smernice:

a) U kontaktu sa izvorima neophodna je posebna pažnja kako bi se izbegla pristrasnost, proistekla iz bliskih ličnih odnosa.

5. Društvene mreže i druge digitalne platforme treba tretirati kao bilo koji drugi izvor.

IX POŠTOVANJE AUTORSTVA

1. Kada mediji prenose sadržaj ili delove sadržaja drugih medija, potrebno je da naznače izvor i autore/autorke.

a) Novinari/novinarke i urednici/urednice dužni/dužne su da poštuju uslove korišćenja koje su propisali mediji čiji sadržaj prenose.

b) Mediji bi trebalo da izrade sopstvena pravila u kojima će navesti način i obim preuzimanja njihovih medijskih sadržaja.

c) Prilikom prenošenja medijskog sadržaja ili njegovog dela iz onlajn medija, novinari/novinarke/ i urednici/urednice treba da, uz navođenje medija i autora/autorki, objave i link ka originalnom tekstu.

2. Falsifikovanje i plagiranje nedopustivi su i smatraju se teškim prekršajem Kodeksa novinara i novinarki Srbije.

Smernice:

a) Korišćenje tuđih informacija, rezultata istraživanja, fotografija i grafičkih prikaza bez adekvatnog navođenja izvora, smatra se plagiranjem.

b) Plagiranjem se ne smatra korišćenje činjenica, ideja i tema iz drugih medija.

c) Bilo kakve intervencije (urednika/urednica, grafičkih urednika/urednica, dizajnera/dizajnerki i drugih) u pogledu sadržaja teksta ili fotografije, nedopustive su bez saglasnosti autora/autorki.

d) Mora se jasno naglasiti razlika između dokumentarne fotografije i fotomontaže. Javnost ne sme da se dovodi u zabludu.

3. Novinari/novinarke neće kao svoje potpisivati tekstove, crteže, ilustracije, karikature, fotografije, video i audio zapise drugih autora/autorki.

4. Arhivski audio i video zapisi moraju da budu označeni na odgovarajući način.

X ZAŠTITA NOVINARA/NOVINARKI

1. Novinari/novinarke koji se pridržavaju ovog Kodeksa uživaju podršku i zaštitu svog profesionalnog udruženja.

2. Novinari/novinarke koji se pridržavaju ovog Kodeksa imaju pravo na pravnu i materijalnu pomoć u zaštiti od nasilja, pretnji, uvreda i drugih negativnih posledica zbog obavljanja novinarske profesije.

3. Svako ko smatra da su novinari/novinarke povredili/povredile neku od odredbi ovog Kodeksa, može se obratiti sudovima časti novinarskih udruženja i Savetu za štampu.